

บทที่ 5

วิเคราะห์ผลงานวิจัยสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการหล่อพระแบบล้านนาโบราณ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน และสภาพการณ์ที่คาดหวัง ต่อการจัดการความรู้และการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การหล่อพระของ บ้านช่างหล่อ ตำบลหายยาอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษา การประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ กับภูมิปัญญาท้องถิ่นการหล่อพระแบบล้านนาโบราณ ของบ้านช่างหล่อ ตำบลหายยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสม ของการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการหล่อพระ แบบล้านนาโบราณ ของบ้านช่างหล่อ ตำบลหายยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ สำหรับ เครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือเชิงคุณภาพทั้งหมดในเก็บรวบรวมข้อมูล จากให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการหล่อพระแบบล้านนาโบราณ และผู้ให้ข้อมูลสนับสนุน ได้แก่ ผู้ช่วยช่าง ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียง ลูกค้า นักวิชาการด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาศิลปกรรม หลักสูตรทัศนศิลป์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ (เจ็ดยอด) ในการประเมิน ความพึงพอใจ เนื้อหาองค์ความรู้ การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ และความเหมาะสมของชุดความรู้

5.1 การวิเคราะห์ผลงานวิจัย

ภายหลังจากที่ได้ทำการเผยแพร่ และร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ถึงเรื่องราวความเป็นมา รวมถึงองค์ความรู้ที่ได้ไปเก็บรวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีทางด้านวิศวกรรมความรู้ จนได้ชุดความรู้ซึ่งประกอบ คู่มือที่เป็นเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแผนที่ความรู้ ได้ถูกนำไปประเมิน ความพึงพอใจ ในเนื้อหาสาระ ของชุดความรู้ การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ และความเหมาะสมในการนำชุดความรู้ไปใช้ต่อ อีกครั้งกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 10 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากการตรวจสอบความพึงพอใจด้วยแบบตรวจรายการ (Check List) โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

5.1.1 ความเข้าใจในเนื้อหาสาระในชุดความรู้ ได้แก่

1. กระบวนการคิด ที่เป็นภารกิจหลักในการการหล่อพระ (Take) ได้แก่ ภารกิจหลัก(T1), ภารกิจย่อย(T2)
2. วิธีการและวิธีคิด (Inference) ได้แก่ งานปั้น และงานหล่อ
3. สิ่งที่ต้องทำ (Domain) ในงานปั้น และงานหล่อ

5.1.2 ความพึงพอใจในการนำองค์ความรู้เรื่องการหล่อพระแบบล้านนาโบราณไปใช้จริงได้แก่

1. การนำความรู้ไปพัฒนาในงานของตัวเอง
2. การนำความรู้ไปสร้างสรรค์ และต่อยอดในอนาคต
3. คุณค่า และความสำคัญขององค์ความรู้

5.1.3 ความเหมาะสมของชุดความรู้

1. วิธีการอธิบายความเข้าใจในเนื้อหาสาระ
2. สะดวกในการสืบค้น, ค้นคืน,
3. การนำไปเผยแพร่และส่งต่อ

โดย ผลการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา(Knowledge worker)(ตารางที่ 5.1)

(✓) หมายถึง เข้าใจ, พอใจ, เห็นด้วย และเหมาะสม

(✗) หมายถึง ไม่เข้าใจ, ไม่พอใจ, ไม่เห็นด้วย และ ไม่เหมาะสม

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงความพึงพอใจและความเหมาะสมของชุดความรู้

กลุ่มตัวอย่าง	ความเข้าใจในเนื้อหา สาระในชุดความรู้	ความพึงพอใจในการนำ องค์ความรู้ไปใช้จริง	ความเหมาะสมของ ชุดความรู้
1	✓	✓	✓
2	✓	✓	✓
3	✓	✗	✓
4	✓	✓	✓
5	✓	✓	✓
6	✓	✓	✓
7	✓	✓	✓
8	✗	✓	✗

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	ความเข้าใจในเนื้อหา สาระในชุดความรู้	ความพึงพอใจในการนำ องค์ความรู้ไปใช้จริง	ความเหมาะสมของ ชุดความรู้
9	✓	✓	✓
10	✓	✓	✓

จากการประเมิน ความพึงพอใจ ในเนื้อหาสาระ ของชุดความรู้ การหล่อพระแบบล้านนา โบราณ และความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไปหรือเผยแพร่ของกลุ่มตัวอย่างดังนั้นจึงสรุปผลการ วิเคราะห์จาก อัตราความพึงพอใจ ที่พบว่า คิดเป็น 90 เปอร์เซ็นต์ของทั้งหมดเห็นว่ามี ความเข้าใจ, พื่อใจ, เห็นด้วย และมีความเหมาะสมและ คิดเป็น 10 เปอร์เซ็นต์ที่ยังไม่เข้าใจ, ไม่พอใจ, ไม่เห็น ด้วย และเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยสรุปจากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง (ดูรายละเอียดได้จากบท สัมภาษณ์ บทที่ 4 หน้าที่ 114-115) ด้วยเหตุผลดังนี้

1 ความเข้าใจในเนื้อหาสาระในชุดความรู้ยังเห็นว่า วิธีการในแต่ละกระบวนการมีการ อธิบายยังไม่ละเอียด หากไม่มีพื้นฐานหรือความรู้ในงานปั้น อาจจะไม่เข้าใจ และในกระบวนการหล่อ โลหะต้องมีการอธิบายในเชิงเทคนิคมากกว่านี้

2 ความพึงพอใจในการนำองค์ความรู้เรื่องการหล่อพระแบบล้านนาโบราณไปใช้ได้ จริง เห็นว่าควรจะไปทดลองดูก่อน ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการนำองค์ความรู้ชนิดไปประยุกต์ใช้มา ก่อนจึงเกิดความไม่แน่ใจ จึงเห็นว่าต้องทดลองหรือฝึกทำก่อน

3 ความเหมาะสมของชุดความรู้ ควรปรับปรุงในเรื่องของตัวอักษรให้ดูใหญ่กว่านี้ และ ควรมีผู้อธิบายประกอบ หากไม่มีการอธิบายเพิ่มเติมก็อาจจะไม่เข้าใจ จุดประสงค์ที่ต้องการสื่อ

5.2 การตอบคำถามงานวิจัย (Researchable Question)

1. ปัจจุบันมีการจัดการความรู้ เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ ของบ้านช่างหล่อ ตำบลหายยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ หรือไม่ และอะไรเป็นปัจจัยหรือปัญหาสำคัญที่ จำเป็นต่อการจัดการความรู้

ได้แก่ ปัจจุบันในการจัดการความรู้ของบ้านช่างหล่อในเรื่องอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการหล่อ พระแบบล้านนาโบราณ มีลักษณะเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ คือ ไม่มีการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ ยังคงถ่ายทอดกันด้วยวิธีสอนกันปากเปล่า และการแสดงให้ดู โดยมีปัจจัย ที่สำคัญคือ ไม่มีสื่อที่ใช้ใน การอธิบายช่วย ประกอบกับช่างหรือผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความรู้ ไม่ค่อยมีเวลาที่จะสอน เนื่องจากงานที่ ทำเป็นลักษณะรับจ้างทำตามคำสั่งบางครั้งต้องออกนอกพื้นที่ และเวลาในการทำงานที่ไม่แน่นอน

บางครั้งงานล้นมือจนทำไม่ทัน บางครั้งก็ไม่ค่อยมีงาน อีกทั้งช่างที่จะให้ความรู้ได้ถูกต้องก็มีเพียง 2 คนเท่านั้น และปัญหาที่สำคัญได้แก่สถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยในการเรียนรู้

2. หากมีการประยุกต์ใช้ การจัดการความรู้ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ ของบ้านช่างหล่อตำบลหายยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ควรมี เนื้อหา อย่างไร

ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะที่แตกต่างจากความรู้ทั่วไปที่อธิบายยาก จึงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการเข้าใจ และการอธิบายแต่ละครั้งก็ไม่เหมือนกัน ตามพฤติกรรมของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นในการจัดการความรู้ครั้งนี้ ได้ประยุกต์แนวคิด วิศวกรรมความรู้ ที่เป็นการจำลองพฤติกรรมความคิดของผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่าง ได้เข้าใจ และมีความสะดวกมากขึ้น จึงทำให้สามารถที่จะนำความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้หรือประยุกต์ และเผยแพร่ต่อไป จึงถือได้ว่าเป็นความต่อเนื่องที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญานี้ไว้ได้

3. เพื่อให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสม ของการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ นั้นควรเป็นอย่างไร

1. ควรมีสื่อที่จะใช้ในการประกอบการอธิบาย หรือการสอนเพราะที่ผ่านมาเป็นการสอนจากประสบการณ์หรือการสอนแบบปากเปล่า
2. สื่อที่ใช้ควรมีลักษณะที่อธิบายได้ง่าย และนำไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความชำนาญต่อไป
3. สื่อที่ใช้ควรเหมาะสมกับยุคสมัย ได้แก่ มีความสะดวกในการเก็บรักษา การค้นคืน การส่งต่อและเผยแพร่

บทสรุปจากผลงานวิจัย

การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ เป็นงานหัตถศิลป์ที่มีคุณค่าความสำคัญ ดังที่ได้กล่าวไว้ (รายละเอียดตามบทที่ 1 และบทที่ 4 หน้าที่ 68 - 81) และเป็นงานศิลปะชั้นสูง ที่จะต้องอาศัยประสบการณ์ และแรงศรัทธา ดังนั้นการเรียนรู้ไม่เพียงจะต้องอาศัยการชี้หน้าที่ถูกต้อง และความสนใจที่มีต่องานศิลปะแล้ว ยังจะต้องอาศัยการฝึกฝนและความอดทนอย่างสูงจนเกิดเป็นทักษะ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ต้องเริ่มที่ความสนใจก่อน

การจัดการความรู้ในครั้งนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ ความสนใจ และแรงบันดาลใจ หรือความต้องการที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อไปซึ่งประกอบด้วยคุณค่าและความสำคัญ ความเป็นมาตลอดจนถึงองค์ความรู้ที่ต้องใช้ ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีมีการจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรม เช่น การจดบันทึก หรือ สื่อที่ใช้ในการสอน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบศึกษาเรียนรู้ และสามารถที่จะมองเห็นภาพว่ามันไม่ได้ยากอย่างที่คิดจนเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะทดลองทำ (จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง บทที่ 4 หน้าที่ 111 - 115)

และผลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากับกลุ่มตัวอย่าง โดยตรงทำให้ทราบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญหลาย ๆ ชนิดได้สูญหายไปเนื่องจากไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะอยู่ในชุมชน หรืออยู่ในท้องถิ่นก็ตาม โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่แทบจะไม่รู้จักเลย ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ หรืออาจจะหลงลืมไปบ้างเนื่องจากในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปกระแสสังคมและวัฒนธรรมก็เปลี่ยนตามไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้มีอย่างอื่นที่น่าสนใจกว่า อีกทั้งไม่ได้มีการจดบันทึกรักษาไว้ และทำให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญอย่างแท้จริง เช่นการส่งเสริมและการพัฒนาต่อไป เพราะองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาก็คือการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่จากเดิม แต่ก่อนที่จะพัฒนาก็ควรที่จะรู้จักสิ่งที่มีอยู่ก่อนหรือสิ่งที่เป็นต้นแบบนั่นเอง

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย

1. ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเหล่านี้ เข้าไปในบทเรียนด้วย หรือ ควรพาออกไปศึกษาดูงานในสถานที่จริงเพื่อให้นักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่ได้สัมผัสประสบการณ์จริงซึ่งจะทำให้เกิดความสนใจมากขึ้น และนำไปสู่ความต่อเนื่องในการอนุรักษ์และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนหรือในท้องถิ่น ช่วยร่วมนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาการหล่อพระ การหล่อพระแบบล้านนาโบราณ ในฐานะที่อยู่คู่กับประวัติศาสตร์ชุมชนแอ่งโบราณ มาช้านาน และยังเป็นรากฐานการนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดให้เกิด ทูตทางปัญญาส่งเสริม โดยการกระตุ้น ให้เกิดความสนใจ วิธีการปฏิบัติ เช่น การส่งเสริมสนับสนุนการหล่อพระให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามงานประเพณีและงานบุญต่าง ๆ สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ

3. ควรมีการส่งเสริม และจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ ให้เกิดเครือข่ายการสืบสาน และพัฒนา ภูมิปัญญา โดยการเชิญชวนนักเรียน นักศึกษา หรือตัวแทนชุมชนอื่น องค์กรบริหารส่วนตำบล หน่วยงานราชการ หรือ หน่วยงานเอกชน ที่มีกิจกรรมดูงานนอกสถานที่ ให้เข้ามาทำกิจกรรมการหล่อพระร่วมกับบ้านช่างหล่อ พร้อมทั้งการเผยแพร่แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาการหล่อพระตามภูมิภาคอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการส่งเสริมครุภูมิปัญญา หรือปราชญ์ท้องถิ่น โดยการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของช่างผู้เชี่ยวชาญด้านการหล่อพระแบบโบราณ หรือผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และมีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

5.4 ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ได้จำกัดเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และ บ้านช่างหล่อ ตำบลหายยาเท่านั้น แต่ยังมีกรหล่อพระในสถานที่อื่นอีกมาก ควรทำการศึกษาในเขตหรือจังหวัดอื่น ๆ ข้างเคียง ประกอบ เพื่อทำการเปรียบเทียบ และเพื่อเสนอช่องทางในการอนุรักษ์และพัฒนาาร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาต่อและพัฒนารูปแบบการจัดการภูมิปัญญาการหล่อพระ เพื่อนำไปสู่การร่วมกันพัฒนาต่อไป เช่นความน่าสนใจในการใช้สื่อ และการใช้เทคโนโลยีมาช่วยเช่นการสร้างเกม (Games Creation) การจำลองเสมือน (Virtualization) และ ควรมีความเหมาะสมเฉพาะกลุ่มที่จะนำไปใช้เท่านั้น

3. ควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการหล่อพระ เพื่อให้ทราบข้อมูลที่จะอธิบายถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการหล่อพระได้กว้างขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved